

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ÖZEL YETENEK, KURAMLAR, ÖZEL YET. ÖZELL. VE TANIL.-I (Konu Özeti-3.Bölüm: 20-21-22)

Özel Yetenek Nedir?

👉 Özel yetenek kavramı üstün zekâ ve üstün yetenek kavramları şeklinde de zaman zaman aynı, zaman zaman farklı anlamı işaret ederek karşımıza çıkmaktadır.

👉 Türkiye’de 2013 yılından bu yana “özel yetenek” kavramının kullanılmasına karar verilmiştir.

👉 **Özel yetenekli birey:** Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda yaştlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.

👉 19. yüzyılda Terman üstün zekâlıları, standart zekâ ölçeklerinde ilk %1’lik dilime girenler olarak ele almış.

👉 20. yüzyılda Marland Raporu’nda ise üstün zekânın birden fazla alanda görülebileceği vurgulanmıştır. Bu alanlar genel zihinsel alan, özel akademik alan, yaratıcı-üretken alan, liderlik alanı, sanat alanı veya psikomotor alan olabilir. Bu alanlardan en az birinde olağanüstü potansiyel yeteneğe veya olağanüstü başarıya sahip olanlar üstün zekâlı olarak tanımlanmışlardır.

👉 Önemli olan bazı alanlarda normdan farklılaşan, daha iyi bir potansiyele veya performansa sahip bireyler olmasıdır. Bu durum onların ihtiyaçlarını farklılaştırmakta ve beraberinde eğitimcilere, öğretmenlere de sorumluluklar getirmektedir.

Öne Çıkan Özel Yetenek Kuramları

Üçlü Halka Kuramı(Renzulli):

👉 Özel yeteneğin bazı bileşenlerden oluştuğunu öne sürer.

👉 Bunlar ortalama üstü yetenek, yaratıcılık ve motivasyondur.

👉 Bireyde bu bileşenlerin biri eksik olursa özel yetenek ortaya çıkamaz.

👉 Ortalama üstü yetenek, genel veya özel yetenek şeklinde karşımıza çıkabilir.

👉 Genel yetenek(Sözel veya sayısal muhakeme)

👉 Özel yetenek(Yabancı dil veya istatistik)

👉 Yaratıcılık bileşeni akıcı, esnek, özgün düşünmeyle, merakla, yeniliklere açık olmayla ilgilidir.

👉 Motivasyon ise kişinin çalıştığı alana tutkuyla bağlanmasıyla, odaklanabilmesiyle ilgili bir bileşendir.

Arkadaşlar sizde de oluyor mu?

Ara sıra bağırarak “Bana ne bunlardan!” diyesim geliyor.

byhy

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ZÖZEL YETENEK, KURAMLAR, ÖZEL YET. ÖZELL. VE TANIL.-2 (Konu Özetİ-3.Bölüm: 20-21-22)

Beşgen Kuramı(Sternberg ve Zhang):

- 👉 Birini özel yetenekli olarak tanımlamak için şu beş ölçüt karşılanmalıdır:
 - 👉 Mükemmellik 👉 Nadirlik 👉 Kanıt 👉 Üretkenlik 👉 Değer
(Nadir Mükemmel bey, değerli kanıtlar üretmiş. byhy 😊)
- 👉 Mükemmellik, bir ya da birkaç alanda olağanüstü performans gösterme
- 👉 Nadirlik, mükemmellik düzeyinin az rastlanır olması
- 👉 Kanıt, zekânın ispatlanması, bireyin belli alanda üstünlük göstermesi
- 👉 Üretkenlik, bir alanda ürün ortaya koyma, bunun bir kereden fazla tekrarlanabilir olması
- 👉 Değer, özel yeteneğin, toplum tarafından değerli bulunması

Bulanık Kuram(Sak):

- 👉 İsminden de anlaşılacağı gibi tam netleşmemiş bir yapıdan bahseder.
- 👉 Özel yetenek âdeta sınırları olmayan bulutsu bir yapıdadır.
- 👉 Yetenek gelişimi sürecinde hem bileşenlere hem de gelişime değinilmiştir.
- 👉 Kuramın ana bileşenleri yatkınlık, uyarıcı koşul ve etkileşimdir.
- 👉 Bellek, muhakeme gibi zihinsel yatkınlıklar da ilgi, benlik gibi zihinsel olmayan yatkınlıklar özel yeteneğin ortaya çıkması için gereklidir.
(Ne diyon dayı, yazdığın cümleyi anlayana helal olsun. Kurama uygun cümle olmuş.byhy 😊)
- 👉 Özel yeteneğin oluşumu için mutlaka uyarıcı çevreyle etkileşime girmeleri gerekir.
- 👉 Uyarıcı koşul bileşenine nesnelere, toplum, çevre örnek olarak verilebilir.
- 👉 Uyarılma kişisel bir deneyimdir; biri için uyarıcı faktör başka biri için gerekli veya yeterli olmayabilir.
- 👉 Etkileşim bileşeni ise kuramda bileşenlerin birbiriyle olan ilişkileridir.
- 👉 Özel yeteneğin oluşumunda bireysel yatkınlıklar ve çevresel değişkenler, kendi içerisinde ve birbiriyle etkileşime girmelidir.

Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı(Gange):

- 👉 Üstün zekâ ve üstün yeteneğin ayrı ayrı tanımlanabileceğini iddia eder.
- 👉 Üstün zekânın üstün yeteneğe dönüştüğü ve bu süreçte öğrenme-uygulama, katalizörler ve şans boyutlarının da rol aldığı belirtilmiştir.
- 👉 Üstün zekâ doğuştan var olan mental ve fiziksel alanlara ait yetenekleri ifade etmektedir.
- 👉 Mental alanlar; bilişsel, yaratıcı, algısal ve sosyal becerileri ifade eder.
- 👉 Fiziksel alan ise spor ve müzik gibi alanlarda görülen becerileri içerir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ZÖZEL YETENEK, KURAMLAR, ÖZEL YET. ÖZELL. VE TANIL.-3 (Konu Özet-i-3.Bölüm: 20-21-22)

👉 Üstün yetenek ise doğuştan var olan üstün zekânın sistematik bir eğitim ve öğrenme süreci ile yeteneğe dönüşmüş hâlidir.

👉 Bu süreçte çeşitli katalizörler etkili olur.

👉 İçsel katalizörler, motivasyonel değişkenleri ve kişilik özelliklerini

👉 Çevresel katalizörler ise uygun eğitim olanakları, aile, sosyal yapı, sosyo-ekonomik durum gibi değişkenleri içerir.

👉 Öğrenme-uygulama boyutunda etkili ve sistematik bir eğitim ile üstün zekânın üstün yeteneğe dönüşümü olumlu etkilenebilir.

👉 Şans, en genel boyuttur. Üstün zekâ genlerine sahip olmaktan yetenek gelişimini destekleyen bir aileye sahip olmaya kadar birçok değişkeni olumlu veya olumsuz etkileyebilir.

Özel Yeteneklilerin Özellikleri

👉 Özel yeteneklilerin karakteristik özellikleri bazı kaynaklarda gelişim alanlarına göre, bazı kaynaklarda yaş gruplarına göre sınıflara ayrılmıştır.

Özel yetenekli çocuklarda görülen dikkat çekici özellikler:

👉 Akranlarına göre erken ve ileri düzeyde dil gelişimi olması,

👉 Genellikle erken okuma ve okumayı kendiliğinden öğrenme,

👉 Asenkronize gelişim gösterme,

👉 Empati, sorumluluk gibi özelliklerde erken gelişim gösterme,

👉 Duygusal açıdan hassas olma,

👉 Liderlik eğilimi gösterme,

👉 Meraklı olma, çok soru sorma,

👉 Yaşından ileri düzeyde mizah yeteneği olması,

👉 Mantık, muhakeme gibi becerilerde erken ve hızlı gelişim gösterme,

👉 Mükemmeliyetçilik eğilimi gösterme,

👉 Sosyal, toplumsal olaylara, evrensel değerlere karşı duyarlı olma,

👉 Geniş hayal gücü ve yaratıcılık gösterme,

👉 Geniş ilgi alanına sahip olma ve bazı konulara derin ilgili olma.

*Bunların hepsi
bizim çocukta var,
diyeneri duyar
gibiyim.
byhy*

👉 Özel yeteneklileri normal gelişim gösteren akranlarından ayıran özellikler olduğu kadar, kendi içlerinde birbirinden farklı kılan özellikleri de vardır.

👉 Özel yetenekli çocukların karakteristik özelliklerinin her birinde aynı düzeyde görülmeyebileceği belirtilmiştir.

👉 Özel yetenekliler grubun içinde farklı olan ikinci gruplar vardır. Bu bireylere iki kere özeller adı verilebilir.

👉 Savantlar, zihinsel sınırlılıklarla beraber en az bir alanda normalüstü yeteneğe sahip olan kişilerdir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ZÖZEL YETENEK, KURAMLAR, ÖZEL YET. ÖZELL. VE TANIL.-4 (Konu Özetİ-3.Bölüm: 20-21-22)

👉 Savantlar, zihinsel sınırlılıklarla beraber en az bir alanda normalüstü yeteneğe sahip olan kişilerdir.

👉 Williams sendromu olanlar da savant kişiler gibidir ancak onların aksine oldukça sosyaldirler.

👉 Özel öğrenme güçlüğü olan özel yetenekliler de iki kere özel bireylerdir.

👉 Deha çocuklar da özel yetenekli çocuklar kategorisinde yer alıp çocuk yaşta yetişkin performansı gösteren çocuklardır.

Özel Yeteneklilerin Tanılanması

👉 Normalden farklı olan bireylerin özelliklerini sistematik biçimde belirleme sürecidir.

👉 Özel eğitime muhtaç çocukların sorunlarının ne olduğunu, bunun derecesini ve onlara nasıl eğitim verip nasıl yardım edilebileceğini belirlemek amacıyla zihinsel, sosyal, bedensel alanlarda zayıf ve güçlü olduğu yönlerini, kişilik yapısını ve değerlerini saptamak amacıyla yapılan bilimsel uğraşa denir.

👉 Bu işlemlerde önemli olan bireylerin güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaktır.

👉 Clark, özel yeteneğin tanılanmasında öğretmenlerin aday gösterme formları, öğrencinin gelişim alanlarına ilişkin öğretmen raporları, öğrencinin aile hayatıyla ve sağlık durumuyla ilgili spesifik durumları içeren öyküsü, akran değerlendirme formları, okul ve okul dışı ilgi ve tutum envanterleri, öğrencinin çalışmaları, tarama testleri ve grup zekâ testleri kullanılarak çok boyutlu ve aşamalı bir süreç önermiştir.

👉 Tanılama sürecinde izlenecek ana adımlar;

👉 Özel yetenek potansiyeli taşıyan öğrencileri tanılmaya aday gösterebilmek,

👉 Bir tarama aşamasından geçirmek,

👉 Daha detaylı bir ölçmeye almak,

👉 Bireyle ilgili karar vermek.

👉 Öğrencinin kendisi, akranları, ailesi, öğretmenleri aday gösterme aşamasında rol alabilirler. Özellikle öğretmenlere önemli roller düşmektedir.

👉 Küçük yaşta bir öğrenci programlardan haberdar olma veya aday girişimci olma konusunda yetersiz kalabilir.

👉 Akran aday göstermesi belli düzeyde bilgi verse bile tek başına kullanıldığında yanıltıcı olabilir.

👉 Ailelilerin aday göstermesi kısmen yanlı olabilir.

👉 Öğretmenler diğer bireylere göre daha sağlıklı veriler sunabilirler.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

ZÖZEL YETENEK, KURAMLAR, ÖZEL YET. ÖZELL. VE TANIL.-5 (Konu Özetİ-3.Bölüm: 20-21-22)

Dağlıoğlu'na ait örnek gözlem formu:

		Bazen	Sık Sık	Daima
1	Yaşİtlarına göre alışİlmış sözcükleri yerinde kullanabilir.			
2	Çok sayıda yeni ve özgün fikir ortaya koyabilir.			
3	Yaşİnın ötesinde kavrama yeteneği gösterir.			
4	Düşüncelerini, fikirlerini yaşİtlarına göre daha akıcı bir dille ifade edebilir.			

Tarama aşamasında bireysel olarak değerlendirmek zaman ve enerji açısından mümkün değilse grup ölçekleriyle bir eleme gerçekleştirilir.

Grup zekâ testleri, başarı testleri bu aşamada kullanılabilir.

Bireysel ölçme-değerlendirme aşaması bireysel zekâ testlerinin uygulandığı aşamadır. En çok bilinen bireysel testler:

ASIS (Anadolu-Sak Zekâ Ölçeđi)

SB (Stanford-Binet) Zekâ Testi)

WCZÖ (Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeđi)

Fakat bu aşama bu ölçeklerle sınırlı değildir.

Karar verme aşamasında bu ana kadar elde edilen veriler bilimsel kurallara uygun şekilde birleştirilir. Bir ekip tarafından bireyin özel yetenekli olup olmadığına karar verilir.

Özel Yeteneklilerin Tanılanmasında Öğretmenlerin Dikkat Etmesi Gerekenler:

Öğretmenler öğrencilerini eğitim öğretim etkinlikleri süresince dikkatli şekilde gözlemlemelidir.

Öğretmenler BİLSEM gibi özel yetenek programlarını takip etmeli ve ilgili öğrencilerini aday göstermeyi atlamamalıdır.

Öğretmenler çalışİtları disiplinindeki alana özgü uzman ve kurumlardan haberdar olmalıdır.

Öğretmenler özel yetenekliler için kaynaklarda verilen karakteristik özelliklerin tamamını öğrencilerde beklememelidir. çok ve çeşİtli kaynaktan yararlanarak, yeterli zamanda gözlem yaparak öğrencilerin potansiyelini daha sağlıklı belirleyebilirler.

Dikkat edilecek spesifik bir durum da iki kere özel öğrencilerin belirlenmesidir. Örneđin özel öğrenme güçlüğü olan bir öğrencinin okuma güçlüğü, belki dil alanındaki yetenek potansiyelini gizleyebilir.

Bazen de özel yetenek potansiyeli öğrenme güçlüğünü gizleyebilir. Bu nedenle öğretmenler her öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini dikkatli biçimde gözlemlemelidir.

Kıymetli meslektaşlarımız,

Eğitim öğretim yılı içinde olduğu gibi Uzman Öğretmenlik ve Başöğretmenlik Mesleki Gelişim Çalışmalarında da yanınızdayız.

Bu süreçte yapacağımız paylaşımlardan daha hızlı haberdar olmak için aşağıdaki kanallardan bizleri takip edebilirsiniz.

Sınava katılacak olan tüm meslektaşlarımıza başarılar dileriz.

Ulaşmak istediğiniz kutucuğa tıklayınız.

 Meb Ders .Com
Telegram Kanalı

 HASAN YILDIRIM
Telegram Kanalı

 Meb Ders .Com
Facebook Grubu

 HASAN YILDIRIM
Facebook Grubu

EMEK HIRSIZLARINA UYARI

Birkaç dakika içinde indirerek kullanmış olduğunuz çalışmalar için saatlerimizi veriyoruz. Yeri geliyor ailemize, arkadaşlarımıza ayıracağımız vakti bu çalışmalara ayırıyoruz.

Çalışmalarımızı paydaşlarımızın kişisel olarak kullanmaları için hazırlıyoruz. Farklı sitelerde paylaşılmasına müsaademiz olsa zaten biz paylaşırız değil mi? Maalesef saatler verip hazırladığımız çalışmalar üzerinde isim değişikliği yapılarak kısa süre içinde belirli sitelerde paylaşılıyor. Bu şekilde yapan kişiler paylaştığı çalışmayı hazırlamış olmuyor, **ÇALMIŞ** oluyor. Bu gözler; yaptığı hırsızlığı bilmeden altına teşekkür yazanlara "Rica ederim." yazanları da gördü, bırakın bir özrü, cevap vermeye tenezzül bile etmeyenleri de gördü. Üzülerek belirteyim ki bu kişiler bizim **MESLEKTAŞLARIMIZ**.

Korkarım ki bir gün azmimizi yitirirsek en büyük nedeni bu **EMEK HIRSIZLARI** olacak.

Bugüne kadar emek hırsızlarını defalarca uyardım. Ancak her gün bunlara bir yenisini ekleniyor. Artık paylaştıkları site üzerinden veya sosyal medyadan kendilerini uyardırmayacağım. Bu sayfayı her paylaşımına ekleyeceğim. **Aşağıdaki listede yer almak isteyen buyursun, çalsın...**

NOT: Bu sayfayı okuduğu halde anlamayana ücretsiz okuma anlama kursu verilir!

 HASAN YILDIRIM

EMEK HIRSIZLARI

Site	Kullanıcı Adı	Etkinlik	Açıklama